

kombiniranje dela in zasebnega življenja. V njej avtorji v preglednih tabelah obravnavajo omenjeno problematiko po posameznih proučevanih državah in v nekaterih primerih po regijah, ki jim države pripadajo.

V poročilu med drugim omenijo, da v Sloveniji le tretjina ustanov zaposluje enega ali več delavcev za polovični delovni čas. V skandinavskih, zahodnoevropskih državah in v Britaniji je npr. delo s polovičnim delovnim časom precej razširjeno in se izvaja v treh četrтинah ustanov, zajetih v študijo (deset delavcev ali več). Zanimiva je ugotovitev, povezana z očetmi, ki delajo s polovičnim delovnim časom. 21% ustanov, kjer se izvaja delo s polovičnim delovnim časom, je

omenilo, da imajo med delovno silo, ki dela s polovičnim delovnim časom, očete. Te pogosteje najdemo v ustanovah v Belgiji, na Nizozemskem, Švedskem in v VB. Po drugi strani pa je le malo primerov očetov, zaposlenih s polovičnim delovnim časom na Češkem, v Italiji, na Portugalskem in v Sloveniji. Tudi delo z zmanjšanim številom ur je v Sloveniji in tudi na Danskem bolj redko od večine raziskanih držav.

Za slovenski prostor je omenjena študija zanimiva zaradi svojega primerjalnega značaja. Na enem mestu so namreč zbrani primerjalni podatki, ki zadevajo zaposlovanje, za enaindvajset držav članic EU.

mag. Simona Hvalič Touzery

DROBCI IZ GERONTOLOŠKE LITERATURE

Zbrala: mag. Simona Hvalič Touzery

SLOVENIJA: STRATEGIJA VARSTVA STAREJŠIH DO LETA 2010

Vlada RS je 21. septembra sprejela pomemben dokument. »Strategija varstva starejših do leta 2010 – solidarnost, sožitje in kakovostno staranje prebivalstva«. Strategija je medresorski dokument, ki povezuje delo pristojnih vladnih resorjev z gospodarstvom in civilno družbo. V njej so opredeljeni cilji, pregled stanja ter strateške usmeritve na dvanajstih področjih: delo in zaposlovanje, sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja, dolgotrajna oskrba, socialno varstvo, družina, varstvo, vzgoja in šolstvo, kultura in informiranje, znanost in raziskovanje, stanovanjska politika in prostorsko planiranje, promet, osebna in druga varnost starih ljudi. Strategija je odgovor Republike Slovenije na posledice, ki jih prinaša vse večji delež starejšega prebivalstva v naši družbi. Namen strategije je omogočiti pogoje za kakovostno staranje in oskrbo naglo rastočega deleža tretje generacije ter povečati solidarnost in kakovost medčloveškega

sožitja med tretjo, srednjo in mlado generacijo. Sestavni del strategije je tudi predlog, da posamezna resorna ministrstva, ki so sodelovala pri njenem oblikovanju, pripravijo konkretne akcijske načrte za njeno izvajanje ter predlog za ustanovitev Sveta za solidarno sožitje generacij in za kakovostno staranje prebivalstva v Sloveniji. Svet bo skrbel za uresničevanje strategije v obdobju do leta 2010 ter za izvajanje usklajene in kontinuirane politike na tem področju tudi v naslednjih desetletjih, ko bo postajal problem staranja prebivalstva še bolj pereč.

Objavljeno v: *Sporočilo s seje vlade*, 21. 9. 2006, Urad vlade za informiranje.

SLOVENIJA: NACIONALNO POROČILO O STRATEGIJAH SOCIALNE ZAŠČITE IN SOCIALNEGA VKLJUČEVANJA 2006 – 2008

Vlada RS je 21. septembra sprejela Nacionalno poročilo o strategijah socialne zaščite in socialnega vključevanja 2006 - 2008, ki je

pripravljeno na podlagi dogovora med državami članicami in Evropsko komisijo o skupnem pristopu pri pripravi nacionalnih poročil z namenom doseganja večje učinkovitosti odprte metode koordinacije, izmenjave izkušenj in spoznanj ter vzajemnega učenja in krepitev lizbonske strategije o rasti in zaposlovanju skozi ustrezne sisteme socialne zaščite in socialnega vključevanja. V njem je pregled stanja in aktivnosti oziroma ukrepov na različnih področjih socialne zaščite: socialno vključevanje, pokojnine, zdravstveno varstvo in dolgotrajna oskrba. V okviru poročila so izpostavljene naslednje prioritete: večja aktivnost prejemnikov socialnih transferjev, dvig izobrazbene ravni in izboljšanje zaposlitvenih možnosti, zagotavljanje namestitvev za ranljive skupine, boj proti diskriminaciji in vključevanje migrantov v družbo, zagotavljanje varstva starejših, vzdržnost in ustreznost pokojninskega sistema ter dostopnost in kakovost zdravstvene in dolgotrajne oskrbe. Pri pripravi poročila so sodelovali predstavniki ministrstev, vladnih služb, raziskovalnih institucij, lokalnih skupnosti, nevladnih organizacij, delodajalcev in delojemalcev. Dobite ga na strani: http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/npszsv_06_08_slo.pdf.

Objavljeno v: Služba za odnose z javnostmi, 21. 9. 2006. <http://www.mddsz.gov.si>

SLOVENIJA: MEDNARODNI DAN STAREJŠIH IN FESTIVAL ZA TRETJE ŽIVLJENJSKO OBDOBJE

Festival za tretje življenjsko obdobje je tradicionalna prireditev, ki je potekala v okviru mednarodnega dneva starejših 1. oktobra. Letošnji, že šesti festival je potekal pod skupnim nazivom »Dolgo živeča družba – modrost in izkušnost starejših« 4. in 5. oktobra v Cankarjevem domu v Ljubljani. Okrogle mize in uvodna predavanja so bili namenjeni »Strategiji varstva starejših do leta 2010 – solidarnost, sožitje in kakovostno

staranje prebivalstva«. Obravnavali so področja vseživljenjskega učenja, izobraževanja, zaposlovanja in dela starejših, solidarnosti med starejšimi za izboljšanje kakovosti življenja, razvoja mreže medgeneracijskega sožitja, socialne in zdravstvene varnosti ter gospodarskih potreb starejših. Organizatorja festivala sta bila Zveza društev upokojencev Slovenije in podjetje Infos, ob soorganizaciji Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve in Ministrstva za zdravje.

Objavljeno v: <http://www.f3zo.org/>

SVET: DEMOGRAFSKA SLIKA SVETOVNEGA PREBIVALSTVA IN PROJEKCIJE

Pri Oddelku za ekonomske in družbene zadeve Združenih narodov (UN Department of Economic and Social Affairs Population Division) je izšla tretja izdaja publikacije "World Population Prospects 2004 Revision, Volume 3, The Analytical Report". V njej so zbrani najnovejši demografski podatki in projekcije. V poročilu poudarijo, da svetovno prebivalstvo še naprej narašča, vendar pa v glavnem v manj razvitih regijah. Med petdesetimi najmanj razvitimi državami je namreč opazno naraščanje prebivalstva. Po drugi strani se pričakuje, da bo prebivalstvo enainpetdesetih držav in območij, vključno z Nemčijo, Italijo, Japonsko in baltskimi državami, leta 2050 manj številčno kot je bilo leta 2005. V poročilu je zbrana vrsta podatkov, ki so povezani s staranjem. Projekcije kažejo, da se bo število starih 60 let in več skoraj potrojilo od današnjih 672 milijonov na 1,9 milijarde leta 2050. Podatki kažejo, da naj bi se to staranje primarno dogajalo v državah v razvoju, v katerih danes živi šest od desetih vseh starih ljudi, leta 2050 pa bo to veljalo za osem od desetih starih ljudi. V poročilu omenjajo globalno pričakovano starost ob rojstvu, ki je porasla od 47 let med letoma 1950 in 1955, na 65 let med letoma 2000 in 2005 in bo med letoma 2045 in 2050 dosegla 75 let. V bolj razvitih regijah

bo do sredine stoletja povprečna pričakovana starost ob rojstvu porasla z današnjih 76 let na 82 let, v najmanj razvitih državah pa z današnjih 51 let na 67 let. Celotno poročilo dobite na strani: http://www.un.org/esa/population/publications/WPP2004/WPP2004_Vol3_Final/WPP2004_Analytical_Report.pdf.

Objavljeno v: ILC Policy Report, julij 2006:3-4

EVROPA: EVROPSKA DEMOGRAFSKA TABELA

Tri organizacije – Population Reference Bureau, Vienna Institute of Demography in International Institute for Applied Systems Analysis – so objavile Evropsko demografsko tabelo (angl. European Demographic Data Sheet, 2006), v kateri za 46 evropskih držav ter ZDA, Japonsko in Kanado obravnavajo 26 indikatorjev – od pričakovane življenjske dobe ob rojstvu do povprečne starosti ob upokojitvi. Do leta 2030 bo tako že četrtnina Evropejcev starih 65 let in več (danes to velja za 16,6%), petina evropske populacije pa bo do leta 2050 stara 80 let in več. Po trenutnih podatkih ima Italija v Evropi najvišji delež ljudi, starih 65 in več let (19,2%), najnižjega pa Turčija s 5,8%. Demografsko tabelo dobite na strani: www.populationeurope.org.

Objavljeno v: ILC Policy Report, avgust 2006:3

EVROPA: STARANJE IN ZAPOSILITEV – PRIMERI DOBRIH PRAKS

Evropska komisija je marca letos objavila poročilo o staranju in zaposlovanju, kjer obravnava primere dobrih praks v večanju možnosti zaposlitve za starejše osebe in za ohranjanje starejših v službah (“Ageing and Employment – Identification of good practice to increase job opportunities and maintain older workers in employment”). Ob študiju 41-ih primerov obravnavajo dobre prakse za promoviranje starejših delavcev v enajstih evropskih državah (Franciji, Nemčiji, Italiji, VB, Češki, Finski,

Madžarski, Litvi, Nizozemski, Poljski in Portugalski). V poročilu predlagajo aktivnosti na ravni EU, pa tudi na nacionalni ravni, ravni podjetij in ravni posameznikov. Cilj študije je bil osvetliti strategije, s katerimi se podaljšuje zaposlovanje starejših delavcev, hkrati pa se ohranja življenjski standard in omogoča uravnoteženo kombiniranje dela in zasebnega življenja. Povzetek, pa tudi celotno 253 strani dolgo poročilo v angleščini dobite na strani: http://ec.europa.eu/employment_social/emplweb/news/news_en.cfm?id=178.

Objavljeno v: ILC Policy Report, oktober 2006:3

VB: ZAKON, KI PREPREČUJE STAROSTNO DISKRIMINACIJO NA DELOVNEM MESTU

Zakonodaja, s katero se preprečuje starostna diskriminacija, je v VB stopila v veljavo s 1. oktobrom letos. Tako je nezakonito diskriminiranje na podlagi starosti na delovnem mestu in v izobraževanju. S tem zakonom želijo v VB zaščititi starejše delavce, vendar pa se zakon nanaša na vse zaposlene. Nezakonita je postala vsiljena upokojitev pred starostjo 65 let. Delodajalci bodo še vedno lahko upokojili ljudi ob starosti 65 let, ki je sedaj upokojitvena starost, vendar pa bodo imeli zaposleni pravico zaprositi, da še naprej ostanejo zaposleni. Zgornja starostna meja, po kateri bi bila odpustitev upravičena, ni določena. Obstaja skrb, da so mnogi delodajalci nepripravljeni na te zakone, še posebno majhna podjetja. Več informacij o novih predpisih dobite na strani: www.efa.org.uk/.

Objavljeno v: ILC Policy Report, oktober 2006:3

ŠKOTSKA: ZLORABA STARIH LJUDI

Na Škotskem naj bi bilo v domovih za stare ljudi v zadnjih dveh letih zlorabljenih več kot 60 ljudi. Pri Care Commission pravijo, da je število pritožb v zvezi z zlorabami v zadnjem letu poraslo za tretjino. Care Commission je

od svoje ustanovitve leta 2002 prejela že več kot 3.100 pritožb. Opozarjajo, da število prijav narašča zato, ker so ljudje glede svojih pravic vse bolj ozaveščeni. V organizaciji Age Concern Scotland so ocenili, da so omenjene številke pre-nizke in da je verjetno vsakoletno na Škotskem zlorabljenih 100 tisoč starih ljudi, to je skoraj 10% stare populacije. Opozorili so tudi na film Amande Waring »What Do You See« (slo. »Kaj vidite?«), ki obravnava problematiko zlorab in so ga v boju proti njim in z namenom, da bi spremenili pogled na stare ljudi, poslali medicinskim sestram, oskrbovalcem, zdravnikom, šolam, vladam ipd.

Objavljeno v: 2006 The Scotsman, v: Global Aging Program: News, 10.10. 2006

ZDA: STARI LJUDJE IN IZPOSTAVLJENOST STRUPENIM SNOVEM IZ OKOLJA

Agencija ZDA za varstvo okolja (Environmental Protection Agency – EPA) je izdala končno poročilo o oceni tveganja za stare ljudi ob izpostavljenosti strupenim snovem ("Aging and Toxic Response: Issues Relevant to Risk Assessment"). V poročilu obravnavajo psihološke in biokemične dejavnike, ki pri stari populaciji potencialno vplivajo na njihovo reakcijo ob izpostavljenosti strupenim snovem. Pokazalo se je, da so stari ljudje zaradi normalnih, s starostjo povezanih sprememb in včasih bolezni, bolj ranljivi na strupe iz okolja. Tako so npr. stari ljudje še posebno v nevarnosti v primeru izpostavljenosti kovinam, kot sta svinec in mangan, pesticidom in onesnaženemu zraku. Strokovnjaki v poročilu opozorijo na potrebo po nadaljnjem raziskovanju te problematike, da bi bolje razumeli tveganje, ki jih stari ljudem predstavlja izpostavljenost omenjenim vplivom iz okolja. Poročilo dobite na strani: <http://cfpub.epa.gov/ncea/cfm/recorddisplay.cfm?deid=156648>.

Objavljeno v: ILC Policy Report, september 2006:2

ZDA: NACIONALNI INDEKS TVEGANJA OB UPOKOJITVI

Center za raziskovanje upokojevanja na bostonskem kolidžu (Center for Retirement) je izdal publikacijo o novem nacionalnem indeksu tveganja ob upokojitvi ("A New National Retirement Risk Index - NRRI"). Z njim se bo izmerilo število gospodinjev, katerih člani so v delovnoaktivni starosti, ki so v nevarnosti, da po upokojitvi ne bodo mogli ohraniti takšnega materialnega standarda, kot so ga imeli pred njo. V analizi se je pokazalo, da si večina današnjih upokojencev lahko privoščijo dostojno življenje. Vendar pa avtorji poudarjajo, da ti upokojenci živijo v »zlati dobi«, ki bo zbledela, ko bosta baby boom generacija in generacija x (generacija, rojena za povojno baby boom generacijo) v naslednjih desetletjih dosegli tradicionalno upokojitveno starost. Indeks je pokazal, da četudi se ti ljudje upokojijo pri 65-emu letu starosti in gospodinjstva izboljšajo premoženjsko stanje, jih bo več kot 40% v nevarnosti, da ne bodo imeli dovolj denarja, da bi ohranili takšen življenjski standard, kot so ga imeli pred upokojitvijo. V poročilu poudarijo, da zvišanje varčevanja in podaljšanje števila delovnih let, četudi le za dve leti, lahko znatno izboljša njihove izgleda. Poročilo dobite na strani: http://www.bc.edu/centers/crr/issues/ib_48.pdf.

Objavljeno v: ILC Policy Report, julij 2006:4

AZIJA-PACIFIK: POROČILO O DEMENCI V AZIJSKO-PACIFIŠKI REGIJI

Petnajst azijsko – pacifiških članic mednarodnega združenja o Alzheimerjevi bolezni je septembra izdalo poročilo o demenci v azijsko pacifiški regiji ("Dementia in the Asia Pacific Region: The Epidemic is Here"). V njem opozarjajo, da imajo države v tej regiji več kot polovico svetovne populacije in da se bo tukaj število ljudi z demenco do leta 2050 potrojilo – s 13,7 milijonov na 64,6 milijonov

ljudi. Ugotavljajo, da bo imela lahko demenca potencialno uničujoče posledice za te države, saj se soočajo s podobnimi trendi kot zahodne države: urbanizacija, pomik od razširjenih k nuklearnim družinam, naraščanje števila starih ljudi, ki živijo sami. Še več, zdravstveni sistemi teh dežel niso pripravljeni, da bi lahko zagotovili kvalitetne zdravstvene storitve in oskrbo ljudem z demenco ter njihovim družinskim oskrbovalcem. Poleg tega je v teh državah majhno zavedanje o demenci. Ponekod celo zanikajo njen obstoj ali pa te ljudi stigmatizirajo. V poročilu ponudijo vrsto priporočil vladam, nevladnim organizacijam in drugim interesentom, ki želijo povečati zavedanje o tej bolezni in doseči njeno destigmatizacijo ter vzpodbuditi sodelovanje med oblikovalci politik, zdravniki in raziskovalci, da bi izboljšali oskrbo in zdravljenje dementnih oseb. To 50 strani dolgo poročilo v angleščini dobite na strani: www.access-economics.com.au/publicationsreports/showreport.php?id=99&searchfor=2006&searchby=year.

Objavljeno v: ILC Policy Report, oktober 2006:3

ZDA: POROČILO O DELU PO UPOKOJITVI S POUČENJEM NA PRIČAKOVANJH IN REALNEM STANJU

Ameriški raziskovani center (Pew Research Center) je objavil poročilo o delu po upokojitvi s poučanjem na pričakovanjih in realnem stanju ("Working After Retirement: The Gap Between Expectations and Reality"). Raziskovalci so na podlagi intervjujev ugotovili, da trenutno 77% zaposlenih pričakuje, da bodo delali za plačilo tudi po upokojitvi, medtem ko je le 27% trenutno upokojenih kdajkoli po upokojitvi delalo za plačilo. Bolj izobraženi, mlajši, samozaposleni in z višjimi dohodki so bolj verjetno dejali, da bodo delali po upokojitvi, zato, ker si to želijo, ne pa zato, ker morajo. Po drugi strani so starši mladoletnih otrok in fizični delavci bolj verjetno

kot ostali dejali, da bodo delali po upokojitvi zato, ker bodo morali, ne pa zato, ker bi si to želeli. Opozorili so tudi na razliko med starostjo, pri kateri se danes zaposleni nameravajo upokojiti (61 let), in starostjo, pri kateri so se danes upokojeni upokojili (57,8 let). Raziskovalci menijo, da je študija pokazala, da je upokojitev faza v življenju, pri kateri so javno mnenje, pričakovanja in izkušnje v obdobju tranzicije. Več informacij in celotno poročilo najdete na strani: <http://pewresearch.org/social/pack.php?PackID=20>.

Objavljeno v: ILC Policy Report, oktober 2006:5

AVSTRALIJA: POROČILO O PRIČAKOVANEM TRAJANJU ŽIVLJENJA IN ONEMOGLOSTI

Avstralski inštitut za zdravje in blaginjo (The Australian Institute of Health and Welfare) je izdal poročilo o pričakovanem trajanju življenja in onemoglosti v Avstraliji med leti 1988 in 2003 ("Life expectancy and disability in Australia 1988 to 2003") v katerem obravnava pričakovana leta življenja, ki jih bo posameznik preživel z ali brez onemoglosti oz. nezmožnosti (angl. disability). Leta 2003 so v Avstraliji moški ob rojstvu lahko pričakovali 77,8 let, ženske pa 82,8 let življenja. Podatki so pokazali, da lahko moški v povprečju pričakujejo 18,6 let življenja z zdravstvenimi težavami (angl. disability), ženske pa 20,7 let. Raziskovalci so ugotovili, da se je hkrati s povečanjem pričakovanega števila let življenja v proučevanem obdobju povečalo tudi število let, ki naj bi jih človek preživel z zdravstvenimi težavami, čeprav ni bilo znakov znatnega povečanja ali zmanjšanja razširjenosti bolezni. Daljše trajanje življenja spremljata tako povečanje števila let z zdravstvenimi težavami kot let brez njih. Več informacij dobite na strani: www.aihw.gov.au/publications/index.cfm/title/10357.

Objavljeno v: ILC Policy Report, september 2006:2

INDONEZIJA: STARI LJUDJE V INDONEZIJI LETO IN POL PO CUNAMIJU

Organizacija HelpAge je izdala poročilo o položaju starih ljudi v Indoneziji leto in pol po cunamiju ("Older people in Aceh, Indonesia 18 months after the tsunami: Issues and recommendations"). V poročilu ugotavljajo, da se je v tem času oblikovala vrsta dobrih programov, vendar pa so bili stari ljudje pri večini spregledani. Posledično je prišlo do različnih diskriminacij, povezanih z novimi namestitvami, zdravstvenim varstvom in pomočjo pri vsakdanjem preživetju. Kot ugotavljajo avtorji poročila, je razlog za to potrebno iskati v slabem poznavanju potreb in zmožnosti starih ljudi ter njihovi ranljivosti. Pokazalo se je tudi, da se želijo mnogi stari ljudje vrniti nazaj v službo, da bi podpirali svoje družine, ki so bile zaradi cunamija potisnjene še globje v revščino. Poleg tega so postale privatne pokojnine, ki jih prejemajo nekateri stari ljudje, bistven vir prihodkov zanje in njihove družine. V poročilu navajajo seznam navodil za dobro prakso, kako vključiti potebe starih ljudi v morebitnih prihodnjih katastrofah in v sedanjem reševanju posledic cunamija, ki je namenjen vladam in humanitarnim organizacijam. Poročilo najdete na strani: www.helpage.org/Resources/Researchreports.

Objavljeno v: ILC Policy Report, september 2006:3-4

JAPONSKA: RAZISKAVA O POTROŠNIŠTVU, POVEZANEM Z UPOKOJITVIJO JAPONSKE BABY BOOM GENERACIJE

Dentsu Inc., vodilna oglasna agencija, je objavila rezultate raziskave njihovega centra za študije potrošnikov (Center for Consumer Studies – CCS) o vplivu na potrošnjo, povezano z upokojevanjem japonske baby boom

generacije (rojeni od leta 1947 do 1951). Masovno upokojevanje povojne generacije se bo namreč začelo leta 2007, ko bodo najstarejši iz te generacije stari 60 let, ki je na Japonskem tradicionalna starost ob upokojitvi. Pričakuje se, da bo upokojitev te populacije v petih letih, do leta 2012, ko naj bi se upokojila večina baby boom generacije, dvignila DBP na Japonskem za 0,6%. Pričakujejo, da se bo povečala poraba denarja za nepremičnine, domača in prekomorska potovanja, nakup dragih predmetov, kot so avtomobili in motorji ipd.

Objavljeno v: ILC Policy Report, avgust 2006:3

ZDA: PREKOMERNA TELESNA TEŽA

Študija v avgustovski, 24. izdaji revije New England Journal of Medicine je pokazala, da je prekomerna telesna teža v srednjih letih povezana z 20 do 40% večjim tveganjem smrti. Prevelika telesna teža namreč poveča nevarnost srčnih bolezni, kapi, visokega krvnega pritiska, pljučnih bolezni in diabetesa. V študiji poudarjajo, da že samo dejstvo, da je nekdo pretežek, vpliva na pričakovano trajanje življenja. V omenjeno študijo, ki jo je izvedel Nacionalni inštitut za rakave bolezni (National Cancer Institute) v sodelovanju z AARP, je bilo vključenih skoraj pol milijona ljudi, starih od 50 do 71 let. Prednost omenjene študije je, da so raziskovalci imeli na voljo podatke o več kot 186 tisoč moških in ženskah, ki niso nikoli kadili. To je omogočilo, da so raziskovalci razjasnili kompleksen odnos med telesno težo, kajenjem, obstoječimi boleznimi in tveganjem smrti. Še drugi morebitni pomembni dejavniki, ki so jih upoštevali, so bili starost, rasa, etnična skupina, stopnja izobrazbe, fizična aktivnost in poraba alkohola.

Objavljeno v: ILC Policy Report, september 2006:4, <http://www.cancer.gov/newscenter/pressreleases/BMIimmortality>